

BİLGİ ŞÖLENİ

ŞEHİR KÜLTÜRÜ KÜLTÜRLÜ ŞEHİR

Şehrin Geleceği Geleceğin Şehirleri

BİLDİRİ ÖZETLERİ

22-23 Kasım 2024

ANS Kampüsü, Atatürk Kongre Merkezi

KENT KİMLİĞİ VE GÖÇMENLERİN BU KİMLİĞE UYUMLULAŞTIRILMASINI KOLAYLAŞTIRAN AKTÖRLER

Prof. Dr. Hüseyin TUTAR

ÖZET

*Kasdım budur şehre varam,
Feryad-u figan koparam!*

İnsanların bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını daha emin bir biçimde karşılayacaklarına olan inançları, kentleri yaşam alanı kılmanın en önemli motivasyonudur. Kentler, insanın medeniyet yolculuğunun zirve noktasıdır. Bütün medeniyetler, kentlerde kimlik kazanmıştır.

Bir kenti diğer yerleşim birimlerinden ayıran temel parametrelerin başında; nüfusun büyüklüğü, ekonomik örgütlenme, ticaret hacmi, toplumsal örgütlenme ve siyasal kurumsallaşma gelmektedir.

Kent hakkında birçok tanımlama yapılmıştır. Bu farklı tanımlar her bir disiplinin kentin farklı özelliklerine odaklanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Sosyoloji için nüfus ve nüfusun özellikleri önemli iken iktisatçılar için kentteki ekonomik faaliyetler, bu faaliyetlerin ileri ve geri bağlantılarına odaklanmak daha önemlidir. Yönetim bilimi uzmanları ise kentteki otoritenin yapısı öncelik arz eder.

Yukarıdaki niteliklerden hareketle kentle ilgili aşağıdaki tanımlama yapılabilir:

Kent, özgün bir coğrafi mekanın merkezinde, yoğun nüfuslu, ekonomisi çeşitlenmiş ve tarım dışı faaliyetlere dayanan, sosyal ve ekonomik tabakalaşmanın gelişmiş olduğu, alt ve üst yapı çalışmalarının yürütüldüğü, uzmanlaşmış bir yönetim yapısına sahip ve halkın özgün ve nitelikli bir tutum sergilediği daimi bir yerleşim birimidir.

Yukarıdaki tanımda kent, insanların tesadüfen bir araya geldiği ve ihtiyaçlarını karşıladığı bir mekan değil kimliği olan bir mekandır. Bu nedenle kimlik, kentlerin önemli bir özelliğidir. Kent kimliği, sakinlerinin duygu, düşünce ve davranışlarına etki ettiği gibi sakinlerin de bu kimliği taşıma, paylaşma ve var olma stratejisini güttüğü bir kimliktir. Kent kimliği, kamusal alanda din, mezhep, ticaret, eğitim ve tüm toplumsal bileşenlerin üstünde bir niteliğe sahiptir. Kent kimliği, sakinlerin dil, söylem ve davranışlarında yer alan önemli bir referanstır. Bu referans, tüm toplumsal gruplar tarafından paylaşılıp üretildikçe varlığını sürdüren ve toplumsal barışa ve değerlere hizmet eden bir niteliğe sahiptir.

Kültürel temas, kent kimliğine dinamizm kazandıran en önemli özelliklerin başında gelmektedir. Dinamik bir kent kültürü, farklı toplumsal kimliklerle iletişim kurmaktan imtina etmeyen, kendine güvenen bir kimliktir. Göçmenler, farklı kültürel kimlik ve dünya görüşünü taşıyan insanlardır. Kent, göçmenlerle temasında uyumlulaştırma mekanizmaları aracılığıyla göçmenleri entegre eder. Göçmenlerin kent kimliğine uyumlulaştırılması, bu kimliği paylaşmaları kent barışı, refahı ve ilerlemesi açısından önemlidir. Göçmenlerin bu kimliğe uyumlulaştırılma mekanizmalarının çalışmadığı bir ortamda göçmenlerin tecrit edilmeleri ve tehdit olarak algılanmaları ile önemli bir toplumsal sorun alanı yaratılmaktadır.

Bu çalışmada, kent kimliği ve bu kimliğe yabancı olan göçmenlerin uyumlulaştırılma mekanizmaları üzerinde durulacaktır. Kent kimliği, uyum ve göçmenler bu çalışmanın anahtar kavramlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Kent Kimliği, Uyum, Göçmenler.

TURİZM VE NOSTALJİNİN YENİDEN ÜRETİMİ YERİNE KONUT ÇEVRESİNE DAYALI YARATICI KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİ VE YAŞAMA KÜLTÜRÜ

Prof. Dr. Murat ŞENTÜRK

ÖZET

1990'ların sonlarından itibaren gündeme gelen "yaratıcı endüstriler" fikri 21. yüzyılda kentlerin ana gündemlerinden biri olmuştur. Kültür yaratıcı endüstrilerinin bir bileşenine dönüşerek sürdürülebilir yerel kalkınmanın aracı olarak konumlandırılmıştır. Türkiye'de yaratıcı endüstrilere dönüş(türüle)meden kültür, turizmin ve nostaljinin yeniden üretiminde konumlandırılmıştır. Bu bildiri, kent kültürünü şekillendirmede turizme ve nostaljiye odaklanmanın, kent yaşamının dinamik ve sürdürülebilir yapısını zayıflattığını ileri sürmektedir. Geleneksel olarak turizm odaklı politikalar, kentlerin estetik ve tarihi değerlerini koruma iddiasında olsa da kentsel yaşam kültürünü dönüştürme ve yerel halkın ihtiyaçlarını göz ardı etme eğilimindedir. Bunun yerine, kenti yaşayan bir organizma olarak değerlendirerek konut çevresine dayalı yaratıcı kültür endüstrilerini ve yaşama kültürünü merkezine alan bir yaklaşım önerilmektedir. Bu bağlamda, kentsel kimliğin yeniden üretiminde yalnızca geçmişin romantik bir temsili olan nostaljik yaklaşımların değil, konut ekseninde biçimlenen gündelik hayat pratikleri ve bu pratiklere içkin yaratıcı kültür endüstrilerinin geliştirilmesinin önem taşıdığı savunulmaktadır. Turizm, sıklıkla kenti yalnızca bir tüketim nesnesine dönüştürerek yerel halkı kentin kültürel ve ekonomik kaynaklarından dışlayabilmektedir. Yaratıcı kültür endüstrilerinin gelişimi konut çevresiyle ilişkili bir biçimde gerçekleştiğinde, kente yaşayan bireylerin kültürel katılımını teşvik ederken, kente özgü kimliklerin sürdürülebilir bir biçimde inşa edilmesine katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Konut çevresine dayalı yaşama kültürü ise sadece yerel halkın değil, tüm sakinlerin kenti sahiplendiği, yaşadığı, ürettiği bir ortam yaratabilir. Bu bağlamda, bildiride turizm ve nostalji kavramlarının kent kültürüne katkıları sorgulanarak kentin yaşama kültüründe yaratıcı sektörlerin ve konut merkezli gündelik hayat pratiklerinin rolü irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Kültür Endüstrileri, Kentsel Girişimcilik, Yaşama Kültürü, Gündelik Hayat Pratikleri, Konut Sosyolojisi.

KADİM DÖNEMDEN MODERN DÖNEMLERE: ŞEHİR

Doç. Dr. Emrullah KILIÇ

ÖZET

Tarihsel süreçlerde şehirler, belirli inançlar, düşünme paradigmaları, ekonomi ve bunlara uygun insan anlayışları çerçevesinde şekillenmiştir. Yaşanılan çağ ve zihniyet değişimleri şehrin planlanmasında en önemli gösterge olmuştur. Bu doğrultuda İlkçağlardan günümüze kadar şehirler gerek mimari ve gerekse toplumsal anlamda değişim ve dönüşüme uğramıştır. Dolayısıyla günümüzdeki şehirler başta olmak üzere tarihsel süreçlerde şehrin ne olduğunu anlamak insanın zaman, mekân ve nesnelere olan ilişkisini ve gerçeklik algısını ve buna bağlı tarihsel perspektifi bilmesiyle mümkündür. Bahsi geçen bu durum dünyanın çeşitli yerlerindeki medeniyetlere farklı karakterlerdeki farklı şehirleri kazandırmıştır. Şehir, insanın yukarıda ifade edilen anlam çerçevesinde oluşturduğu tasavvurun en tutarlı ve başarılı hali olarak ifade edilebilir. Fakat insan aynı zamanda yarattığı düzenin mahkûmu haline de gelebilmiştir. Bu nedenle şehri şekillendirmek aynı zamanda insanı ya da kendimizi şekillendirmek olduğundan, imarından inşasına kadar şehre müdahil olmayı istemek esasında kendi haklarımızı savunmaktır. "Şehir hakkı" olarak ifade ettiğimiz husus şehri yeniden icat etmenin kaçınılmaz bir girişim olmasının doğal sonucudur. Şehirlerimizi ve dolayısıyla kendimizi yeniden şekillendirmek, günümüzde insan hakları içinde en değerli yerde durmasına karşın maalesef sadece şehir plancıları ve sermayeye bırakılarak bir o kadar da ihmal edilen olmuştur. Şehirlerin imarında da kâr-merkezli, haz-egemen ekonomi karşısında bu hâkim unsurun bastırmayacağı biçimde eğitim, sanat ve kültürün belirleyiciliğinde yapılacak sıçramalar şehirleri ve insanın geleceğini tümünden değiştirebilir. Bunu başarabilmek ise bireysel ve ortaklaşa amaçlarımızı insanın anlam dünyasını da kuşatacak biçimde; diğer bütün varlıkları içine alan kozmik ve ekolojik süreçlere yepyeni bir bağlılık duyulmasıyla mümkündür. Tüm bunların var olabilmesi veya kendi yerini bulması için de bilinçli ve eğitilmiş bireylere ihtiyaç olduğu tartışma götürmez. İçinde bulunduğumuz entelektüel uğraşlar az da olsa bizlere şehri oluşturan güçlere yön verme fırsatı sunmaktadır. Bu doğrultuda tebliğimiz, şehirlerimizin, fiziksel değişimden ziyade hayat ekonomisine doğru gerçekleşecek değişim için temel fikir ve amaçların yeniden düzenlenmesi talebini canlı tutmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Zihniyet, Değişim, Dönüşüm, Şehir Hakkı.

II. OTURUM: YARATICI ŞEHİRLER VE ŞEHİR KÜLTÜRÜNÜN YENİDEN İNŞASI

ŞEHİR KÜLTÜRÜNÜN OLUŞUMUNDA TEMATİK PARKLARIN ÖNEMİ: TİVOLİ ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Cantürk KAYAHAN, Arş. Gör. Atahan DEMİRKOL

ÖZET

Bu çalışma, şehir kültürünü oluşturmada tematik kent parklarının etkisini irdelemektedir. Şehirlerin canlı birer yaşam birimi olarak ele alındığı yaklaşımı benimseyerek, insanların yaşam biçimlerinde ve felsefelerinde hem sosyolojik hem de psikolojik etkileri olan teknolojik gelişmelerin, şehirleri de çeşitli boyutlarla etkilediğini söylemek mümkündür. Şehirlerin biyolojik varlığı ve yaşamsal döngüsü, kültürel yapılarının oluşumunu yüzyılları kapsayacak şekilde genişletmekte ve bireysellikten toplumsallığa önemli bir geçiş sürecini göstermektedir. Yaşanan değişim ve gelişimlerin toplum üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılmasında ve kültürel değerlerin yaşatılmasında kullanılabilir en önemli öğelerin başında ise şehirlerin tematik alanları gelmektedir. Bu alanlar parklar, bahçeler, müzeler ya da farklı yaşam alanları olarak açıklanabilir. Dolayısıyla bu alanlar içerisindeki yaşamsal parçalar, geçmişten bugüne insanların ve şehirlerin dönüşümünü mevcut kuşaklara yansıtarak deneyimlebilmektedir. Böylece bu kuşaklar, geçmiş deneyimleme yoluyla kültürel ve yaşamsal değerlerin oluşumunu tarihsel olarak takip edebilmektedir. Bu çalışmada Danimarka'nın Kopenhag şehrindeki Tivoli örneği, şehir kültürüne etkileri bakımından örnek olay kapsamında incelenmiş ve tematik parkların Türkiye'deki şehirlerin gelecek planlamalarına etkileri örnekler üzerinden tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tivoli, Şehir, Kültür, Tematik Parklar.

YEREL KÜLTÜRÜN DİJİTAL SUNUMU: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Bedir SALA, Sümeyye EVRAN

ÖZET

Küreselleşme ve dijitalleşme ile birlikte yerel kültürlerin daha geniş kitlelere sunumu yaygınlaşmıştır. Özellikle kültürün turizm dolayımında ekonomik bir değere dönüşmesiyle birlikte yerel kültürün tanıtımına ilişkin hem merkezi yönetimlerin hem de yerel yönetimlerin bu konuda kurumsal politikalar belirlediği görülmektedir. Türkiye'de de özellikle son zamanlarda, yerel yönetimler düzeyinde yerel kültürün tanıtımına ilişkin belirli bir bütçenin ayrıldığı ve çeşitli organizasyonlarla bu tanıtımların daha geniş kitlelere ulaştırılması sağlanmaktadır. Yerel kültürün geniş kitlelere tanıtılması açısından kullanılan mecralardan biri de dijital ortamlardır. Dijital ortam, yerel kültürün farklı boyutlarıyla ve çeşitli versiyonlarıyla geniş kitlelere duyurulması açısından bir imkan oluşturmaktadır. Bu çalışmada da yerel kültürün dijital sunumu Afyonkarahisar örneği üzerinden tartışılacaktır. Çalışmada yerel kültürün küreselleşmeyi ve dijitalleşmeyi bir imkan olarak kullanımına ilişkin bazı teorik çıkarımlara değinilecektir. Bu bağlamda Afyonkarahisar'daki yerel kültürün dijital sunumuna ilişkin teorik tartışmayı mümkün kılacak bir çerçeve oluşturulmaya çalışılacaktır. Bu teorik çerçeve için nesnel veriler kullanılacaktır. Bunun için de çeşitli resmi kurumların yerel kültürün dijital ortamdaki sunumuna ilişkin kullandıkları görseller, videolar ve metinlerden veriler toplanarak bir içerik analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Kültür, Dijitalleşme, Dijital Kültür, Küreselleşme, Afyonkarahisar.

YARATICI KENTLER VE KENT İMGESİ: YARATICILIK VE KÜLTÜREL EKONOMİNİN ŞEHİRLEŞME DİNAMİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Arş. Gör. Serkan ÇELİK

ÖZET

Yaratıcı kentler kavramı, son yıllarda kentsel gelişim ve planlama literatüründe giderek önem kazanan bir kavram olarak kentsel yeniden yapılanma ve kentsel dönüşüm süreçlerine etki etmektedir. Yeni ekonomi içerisinde dönüşen üretim ve tüketim biçimleri, çalışma koşulları ve mekânsal örgütlenme modelleri üzerinde yaratıcılık ve kültürel ekonomi belirleyici konumunu pekiştirirken diğer yandan kentsel mekân *kültür* kavramı etrafında yeniden örgütlenmektedir. Bu bağlamda, yaratıcı endüstriler, bilgi ekonomisinin önemli bir parçası olarak kentsel dinamizmi artırmakta ve şehirlerin rekabet edebilirliğini küresel ölçekte yeniden tanımlamaktadır. Kültürel ekonomi, sanat, tasarım, medya ve eğlence gibi sektörler aracılığıyla ekonomik değer yaratırken, aynı zamanda kent kimliğini ve imajını da şekillendirmektedir. Yaratıcı kentler, kültürel çeşitliliğin ve yenilikçiliğin teşvik edildiği ortamlar sunarak, bireylerin ve işletmelerin yaratıcılığını en üst düzeye çıkarma potansiyeline sahiptir. Bu kentler, kültürel mirası koruma ile modernizasyon arasındaki dengeyi sağlayarak, hem yerel halkın yaşam kalitesini artırmakta hem ziyaretçiler için cazip destinasyonlar haline gelmekte hem de yeni ekonomi için yaratıcı bir sosyal çevre inşa etmektedir. Dolayısıyla, yaratıcı kentlerin gelişimi, kentsel alanların sosyal, ekonomik ve kültürel dokularını dönüştürmekte ve sürdürülebilir kentsel büyüme stratejileri için yeni perspektifler sunmaktadır. Bu çalışmada, yaratıcı kent modeli etrafında yaratıcılık ve kültürel ekonominin kentsel mekân üzerinde meydana getirdiği dönüşümler ve yeni kentsel dinamikler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Yaratıcı Kentler, Kentleşme, Yeni Ekonomi, Kültürel Ekonomi.

LONDRA KÜLTÜR İLÇESİ PROGRAMININ (LONDON BOROUGH OF CULTURE) YARATICI KENTLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Arş. Gör. Dr. Büşra TURAN TÜYLÜOĞLU

ÖZET

Yer pazarlama stratejileri arasında gösterilen yaratıcı kent olgusu, çoğu zaman kültür ve kent ekonomisini birleştiren bir nitelik gösterir. Yaratıcı kentle ilgili uygulamaların “iyi kent” arayışından ziyade ekonomik boyutlara indirgenmesine yönelik eleştiriler literatürde dikkat çekmektedir. Bununla ilişkili olarak ilgi çekici bir vaka, kültür ekonomisi dendiğinde akla ilk gelen kentlerden Londra’da uygulanmaktadır. Londra Büyükşehir Belediyesi 2017 yılında Londra Kültür İlçesi (*London Borough of Culture*) adlı bir program başlatmıştır. Buna göre Londra ilçeleri yılda bir kez, yıl boyu sürecek kültür odaklı bir faaliyet programı oluşturmak üzere fon almak için Londra Büyükşehir Belediyesi’ne teklif vermekte; bu teklifler içinden seçilen ilçe o yılın “Kültür İlçesi” unvanını ve söz konusu fonu almaya hak kazanmaktadır. Programın amacı “Londralıları bir araya getirmek ve kültürü ait olduğu yere, yerel toplulukların kalbine yerleştirmek” üzere “Londra’nın ilçelerinin karakterine ve çeşitliliğine ışık tutmak ve kültürü herkese ulaştırmak, böylece tüm Londralıların olağanüstü bir şeyin parçası olma şansına sahip olması” olarak ifade edilmektedir. Programın tanıtımıyla ve bu zamana kadar gerçekleştirilen uygulamalarla ilgili gibi pek çok bileşende “yaratıcılık” vurgusu dikkat çekmektedir. Program yaratıcı faaliyetlere erişimi artırmanın yanı sıra yaratıcı sınıfa ve yaratıcı bir kariyer inşasına sunduğu fırsatlarla ve yerel yaratıcı işletmelerin gelirlerini artırmasıyla öne çıkarılmaktadır. Dolayısıyla programın bir yaratıcı kent girişimi olarak değerlendirilebileceği ve yaratıcı ekonomi ve yaratıcı endüstri ile yakın bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Bu çalışmada Londra Kültür İlçesi programı yaratıcı kentler bağlamında incelenmiştir. Nitel paradigmaya dayalı bu çalışma bir vaka incelemesidir. Bu kapsamda hem Londra Büyükşehir Belediyesi’nin programla ilgili hazırladığı görsel ve yazılı dokümanlar hem de bugüne kadar Londra Kültür İlçesi unvanını almış Waltham Forest (2019), Brent (2020), Lewisham (2022), Croydon (2023) ilçelerinin görsel ve yazılı dokümanları incelenerek analiz edilmiştir. Analiz sonucunda hem bir bütün olarak Londra Kültür İlçesi programının yaratıcı kent girişimi olup olmadığı değerlendirilmiş hem de bugüne kadar Londra Kültür İlçesi unvanını almış ilçelerin uygulamalarının yaratıcı kentler bağlamında taşıdığı anlamlar keşfedilmiştir. Böylelikle bu çalışmada yaratıcı kent olgusu kültür ve kent ekonomisiyle ilişkilendirilerek tartışılmış, Londra Kültür İlçesi programı özelinde örnek uygulama biçimleri ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Şehir, Marka Kent, Kültür Kenti, Kültür Ekonomisi, Yaratıcı Endüstri.

SINIRLI DÜNYADA SINIRSIZ DÜNYANIN KAPILARINI ARALAMAK: ERSİN NAZİF GÜRDOĞAN'IN ŞEHİR YAZILARI ÜZERİNE

Asım ÖZ

ÖZET

Ersin Nazif Gürdoğan (1945-2024) denemelerinde bilim ve teknolojinin bireysel ve toplumsal etkileri, değişik alanlarda ortaya çıkan kirlenmenin fiziksel ve ruhsal boyutları üzerinde durmuştur. Bunun yanında yalın ve hayatın içinden bir anlatımla 1980'li yıllardan itibaren şehirlere dair izlenimlerini önce dergi ve gazetelerde yazmış, daha sonra da kitaplaştırmıştır. Yazarın gözlemlerini okuyanlar, Mekke, Medine, Kudüs, Kurtuba, İstanbul, Bakü, Saraybosna, Semerkant, Viyana, İzmir, Boston, Buhara, New York, Bursa, Şeki, Kazan, Van, Los Angeles gibi Doğu ve Batı şehirlerinde çok boyutlu uzun yolculuklara çıkar. Gezip gördüğü yerler üzerine dikkati yoğunlaştıran Gürdoğan'ın zengin bir bilgi birikimine dayanan bu izlenimlerinin satır aralarında insanlığın yükseliş ve düşüş serüveninden izler yer alır. Onun metinlerini bir yanı sıra tarihin ve medeniyetin ana ırmağının büyük şehirlerin vadisinden aktığını ortaya koyar. Diğer taraftan bu akışın medeniyet birikimleriyle örülen şehirlerde yol açtığı dönüşümlerin nabzını tutar. Bu tebliğde yazıları sadece coğrafi sathı anlatmayan Gürdoğan'ın kültür ve medeniyet eksenli *Hicaz'dan Endülüs'e* (1989) kitabından *Her Şehir Bir Dünyadır* (2020) eserine uzanan çalışmalarında tarihle güncel olanı bir araya getirerek çevre ve hayat dokusunda, insanlık durumlarında meydana gelen değişimleri nasıl anlamlandırıldığı üzerinde durulacaktır. Böylece altüst oluşların yeni bileşimlerle yüklü olduğu bu anlatılarda şehirler ve hafıza ilişkisinin nasıl kurulduğu belirgin kılınacaktır. Zira şehirlere tarihle şimdinin aynasında bakmak, hayatlarının en önemli kesitinde onlara yaklaşmak, sadece tarihe daha yakından şahitlik etmek değil, bir kutlama, bir felaket ya da veda anında bir dostun yanında bulunmaktır. Siyasal sınırlardan daha çok kültürel sınırlara, devletlerden daha çok, şehirlere vurgu yapan dahası doğulan şehirler kadar, doyulan şehirlerin de büyük önem kazandığı zamanlara dikkat çeken Gürdoğan'ın şehirleri tasavvur edişinde 1980 sonrasında yaygınlık kazanan siyasal analizlerin etkisi de ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Kültür, Medeniyet, Hafıza, İslam Medeniyeti, Küreselleşme, Seyahat, Deneme, Hafıza, Göçmenler, Doğu, Batı.

ŞEHİR KİMLİĞİ VE HAFIZASI BAĞLAMINDA BELGESEL SİNEMA: «AFYONKARAHİSAR'DA KAMERANIN 100 YILI» BELGESELİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Hakan YILMAZ

ÖZET

İnsan bir zamanın ve yerin içinde yaşamaktadır. Her zaman (dönem) ve yer (mekan) kendine özgü maddi ve manevi (mimari, kültürel, tarihi vb.) özelliklere sahiptir. Bu ayırt edici özellikler, o zamanın ve yerin ruhunu ifade etmektedir. Bu zamanın ve yerin ruhu hem orada yaşayan insanların özelliklerini taşımakta hem de yaşayanları etkilemektedir. Zamanın ve mekanın yapısı ise kimliğimizin ve hafızamızın (belleğimizin) oluşumunda önemli unsurlardır. Bir şehrin yapılarının, mekanlarının özellikleri, o şehrin kimliği ve belleği hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Sinemada zaman ve mekan kullanımı, gerçekliğin aktarılmasında, dramatik etkinin ve filmin duygu atmosferinin yaratılmasında, sinematografik yapının oluşturulmasında önemli bir unsurdur. Sinemada, zamanın-dönemin- ruhunu gerçekçi bir şekilde aktarmada, çekim mekanları ön plana çıkmaktadır. Mekanın ruhu, zamanın ruhunu da yansıtmaktadır. Belgesel filmler aracılığıyla, zamanın ve mekanın değişimi görülebilmektedir. Görüntüler ve sesler (röportajlar) aracılığıyla toplumsal bellek canlı tutulmaktadır. Bir şehrin geçmişi ile bugün arasında köprü kurulmaktadır. Bu durum ise şehrin kimliğine yansımaktadır.

Bu çalışmada, 2019 yılı yapımı "Afyonkarahisar'da Kameranın 100 Yılı" belgeseli, zaman, mekan, şehir kimliği ve belleği

bağlamında çözümlenmektedir. Belgeselde 1919 yılından 2019 yılına kadar şehirde çekilmiş arşiv görüntüleri, belgesel filmler, sinema filmleri ve diziler yer almaktadır. Yüz yıllık bir zaman diliminde şehrin değişimi gösterilmektedir. Şehrin görsel bir arşivi sunulmaktadır. Bu arşiv, şehrin kimliği ve belleği açısından incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Hafıza, Şehir, Zaman ve Mekan, Belgesel Sinema.

MODERN TÜRK ŞİİRİNDE KENT

Eyyüp AKYÜZ

ÖZET

İnsan, içinde yaşadığı zaman ve mekânla mündemiç bir varlıktır. Tanpınar'ın, "Ne içindeyim zamanın,/Ne de büsbütün dışında" dizelerini, mekâna uyarlayarak da söyleyebiliriz. İnsan bir yönüyle zaruri olarak bir mekânda olsa da mekânın sınırlarını aşabilen bir varlıktır. O, mekân karşısında nesne konumunda değildir. Harvey'in belirttiği gibi insan, mekândan etkilense de aynı zamanda mekânı değiştirip dönüştürebilecek mahareti olan bir öznedir. Ayrıca insan, mekân içre olmasına rağmen mekândan bağımsız olduğunu da hissedilen bir canlıdır.

Özne olduğunun bilincinde olan şair, her an şiir peşindedir ve şiirin malzemesinin bol olduğunun farkındadır. Şair, herkesi ve her şeyi şiirine konu ve konuk edebilir. Şiirde en çok bahsettiği unsurların başında da mekân gelir. Çünkü şairin durup fotoğrafını çektiği tüm o 'an'lar, bir mekânda geçmektedir. Doğum, yaşam, ölüm üçgeninin çizildiği yer mekândır. Edip Cansever, *Mendilimde Kan Sesleri* şiirinde, insanın içinde yaşadığı mekânla kurduğu ilişkiyi şu dizelerle terennüm eder: "İnsan yaşadığı yere benzer/O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer/Suyunda yüzen balığa/Toprağına iten çiçeğe/Dağlarının, tepelerinin dumanlı eğimine/Konya'nın beyaz/Antep'in kırmızı düzlüğüne benzer/Göğüne benzer ki gözyaşları mavidir/Denizine benzer ki dalgalıdır bakışları/Evlerine, sokaklarına, köşebaşlarına."

En büyük ve en gözde mekânlardan olan kent, modern Türk şiirinde kendine sıkça yer bulmayı başarmıştır. Kent; bazen şairi açmazlara sürükleyen bir bunalım mekânı olurken, bazen aşka ev sahipliği yapan kutsal bir mekân olarak anılmıştır. Modernleşme, küreselleşme, yabancılaşma, göç, yoksulluk vb. pek çok sosyolojik olgu, şairlerimiz tarafından işlenmiştir. Bu çalışmada; kentin, modern Türk şiirine yansımalarını sosyolojik bağlamda inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Kent, Şiir, Türk şiiri, Sosyoloji.

MÜZİK, KÜLTÜR VE ŞEHİR: FRYDERYK CHOPIN'İN VARŞOVA'YA KATKILARI

Dr. Mustafa Okan KIZILAY

ÖZET

Şehirler ve kültürler arasındaki ilişki, toplumsal yapıların ve kimliklerin oluşumunda kritik bir rol oynar. Bir şehrin kültürel zenginliği, tarihsel birikim ve sanatsal değerlerle doğrudan bağlantılıdır. Kültürel miras, şehirlerin kimliklerini inşa eden en önemli unsurlardan biridir ve bu miras, çoğu zaman sanatçılar, düşünürler ve tarihi figürler aracılığıyla şekillenir. Sanatçılar, yarattıkları eserler ve etkiledikleri topluluklar ile şehirlerin ulusal ve uluslararası alandaki konumunu belirlemede önemli bir yer tutar. Fryderyk Chopin ve Varşova, bu ilişkiyi anlamak açısından önemli bir örnektir. Chopin'in müziği, Polonya'nın milli duygularını yansıtan ve ulusal kimliğini güçlendiren bir unsur olmakla kalmamış, aynı zamanda Varşova'nın kültürel kimliğine de derin izler bırakmıştır. Varşova, Chopin'in müzikal mirası sayesinde sanatsal ve kültürel bir merkez haline gelmiş, Chopin'in sanatı, şehrin kimliğini ve tanınırlığını zenginleştirerek uluslararası alanda öne çıkmasını sağlamıştır. Bu çalışmada, Chopin'in Varşova'nın kültürel kimliği ve uluslararası tanınırlığı üzerindeki etkileri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Fryderyk Chopin, Varşova, Kültürel Kimlik, Sanatsal Etki, Müzikal Miras.

ÖĞRENCİLEŞTİRME KAVRAMI BAĞLAMINDA MEKANIN DÖNÜŞÜMÜ: ERENLER ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ, Arş. Gör. Ahsen Begüm ALTUNTAŞ

ÖZET

Bu çalışma, üniversite ve kent ilişkisinin karşılıklı etkileşimlerinin “öğrencileştirme” kavramı bağlamında ele alınarak mekânın sosyokültürel, ekonomik ve fiziksel dönüşümünü sosyolojik bir bakış açısıyla tartışmayı amaçlamaktadır. Üniversiteler ve kent etkileşimi oldukça kapsamlı ve çok boyutludur. Özellikle üniversitelerin kuruldukları bölgeyi sosyokültürel anlamda dönüştürmesi konunun sosyolojik boyutunun önemini ortaya koymaktadır. Türkiye’de “her kente bir üniversite” politikasının uygulanmaya başlanmasıyla birlikte, özellikle son yıllarda üniversite ve kent ilişkisine yönelik çalışmaların ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir. Ancak, üniversite ve kent ilişkisine yönelik çalışmalar, küreselleşmenin etkisiyle üniversitelerin eğitim işlevine ek olarak yeni roller üstlenmesiyle ağırlıklı olarak kent ekonomisi alanında yoğunlaşmaktadır. Konunun sosyokültürel boyutu ve öğrenci-kent etkileşimine yönelik çalışmaların oldukça kısıtlı olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. Bu bağlamda, literatürde soylulaştırmanın formlarından biri olarak yer alan öğrencileştirme kavramı, öğrencilerin dönemsel olarak ve sürekli bir sirkülasyon dahilindeki üniversitenin bulunduğu yerleşim bölgesine ya da bu bölgenin yakınına göç hareketleri sonucunda mekânın yalnızca ekonomik değil sosyal, kültürel ve fiziksel dönüşümünün de incelenmesine imkân tanıyan bir kavramsallaştırmadır. Afyonkarahisar’ın Merkez ilçesine bağlı Erenler Mahallesi çalışmanın inceleme konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada üniversitenin kurulması ve öğrencilerin Erenler Mahallesine yerleşmesi sürecinden hareketle mekânın dönüşümünde aktörlerin rolüne ve sosyokültürel değişim boyutuna odaklanmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Soylulaştırma, Öğrencileştirme, Üniversite, Kent, Mekânın Dönüşümü.

URBAN ATLAS VE CORINE VERİLERİ KULLANARAK KENTSEL GELİŞİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Rabia Nur KILIÇ, Doç. Dr. Mustafa KÖSE

ÖZET

Uydu teknolojileri kullanılarak şehir alanının gelişimi ortaya konulmakla birlikte şehrin etrafındaki arazi örtüsünün değişimi analiz edilebilmektedir. Avrupa Çevre Ajansı (European Environment Agency) 1990 yılından itibaren tüm Avrupa ülkeleriyle Türkiye’de yer alan arazi örtüsü ve arazi kullanımını yansıtan CORINE isimli veri setini kullanıma sunmuştur. 2006 yılından itibaren ise şehir alanlarındaki arazi çeşitliliğini kapsayan Urban Atlas isimli veri setini de erişime açmıştır. Mekânın kullanım özelliklerini yansıtan bu veri setleri diğer arazi kullanım verileriyle karşılaştırmalı olarak kullanılarak mekânın zaman içerisinde dönüşümü değerlendirilebilmektedir. Ayrıca uydu tabanlı tüm mekânsal veriler şehir alanlarının gelişiminin izlenmesinde ve şehir modellerinin oluşturulmasında günümüzde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çalışmada öncelikle Afyonkarahisar şehir alanında zamanla meydana gelen değişim Urban Atlas ve CORINE verileri uydu teknolojileri kullanılarak incelenmiştir. İkinci olarak şehrin mekânsal gelişiminde etkili olan coğrafi faktörler şehir coğrafyası perspektifinde incelenerek şehrsel gelişme temalar üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları şehrin çeperinde yer alan hem tarım arazilerinin hem de doğal alanların oranında azalmanın olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanında çevre yolu boyunca uzanan meskûn ve meskûn olmayan yapay yüzeylerin oranında yaşanan artış bu mekânsal veriler vasıtasıyla gözlemlenebilmektedir. Dolayısıyla şehirleşmenin izlenmesi ve mekânsal boyutunun ortaya konularak geleceğe yönelik planlar yapılabilmesi adına belirtilen veri setleri yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şehirleşme, Mekânsal Gelişim, Uydu Teknolojisi, Şehrsel Büyüme, Afyonkarahisar.

AFYONKARAHİSAR'IN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA SAKİN ŞEHİR'İN (CİTTASLOW) ÖNEMİ VE AFYONKARAHİSAR'IN İLÇELERİNİN ÜYELİK POTANSİYELİ

Öğr. Gör. Mehmet Akif ÇAKIRER

ÖZET

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle dünyada yaşam tarzları, yemek kültürü, giyim tarzları gittikçe birbirine benzemektedir. Bu trend şehirleri de derinden etkilemekte giderek birbirine benzeyen şehirler ortaya çıkmakta ve dolayısıyla şehirlerin özgün yapıları kaybolmaktadır. Bu eğilime karşı, İtalya'da doğan Cittaslow Ağı, şehirlerin kimliklerini koruyarak küreselleşme içinde özgün kalmalarını teşvik eden bir şehirler birliğidir. "Sakin şehir" anlamına gelen Cittaslow, nüfusu 50.000'in altında olan kentlerin kendi geleneklerini, mutfak kültürlerini ve tarihsel kimliklerini korumalarını amaçlayan bir harekettir. Nitekim en güzel örnekleri Türkiye'de bulunan Cittaslow Hareketi, kentler için bir markalaşma aracı olmuştur. Başlangıçta gıda sektörü ekseninde gelişen Cittaslow felsefesi, şehirlerin insan odaklılığını yeniden kazanmasını ve kültürel değerlerini korumasını sağlamak için kent yaşamına uyarlanmıştır. Türkiye'de bu akım, şehirler için bir markalaşma aracı haline gelmiş ve en son üye sayısı 25 kente ulaşmıştır. Cittaslow, şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerini analiz etmelerini, yerel koşullar çerçevesinde strateji geliştirmelerini destekler. 2019'da UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na katılan Afyonkarahisar, Gastronomi alanında bu unvanı kazanmıştır. Bu çalışmada, Afyonkarahisar'ın kültürel mirasının korunmasında Cittaslow'un rolü incelenerek ilçelerinin bu potansiyeli araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Kültürel Miras, Sakin Şehir, Cittaslow.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KARŞISINDA ŞEHİRLERİN UYUMU: KENTİN KÜLTÜREL DÖNÜŞÜMÜ

Dr. Öğr. Üyesi Bahattin CİZRELİ

ÖZET

Bu çalışma, iklim değişikliği karşısında şehirlerin uyum sürecini ve bu süreçte kentsel kültürün etkilerini ve kentsel kültürün nasıl dönüştürülmesi gerekliliğini incelemeyi amaçlamaktadır. İklim değişikliği, şehirlerin yalnızca fiziksel yapılarında değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal dokularında da köklü değişikliklere neden olmaktadır. Bu bağlamda, kentsel dönüşüm çalışmaları, sadece çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği hedeflemekle kalmamalı, aynı zamanda kent kültürünün ve tüketim alışkanlıklarının yeniden şekillendirilmesini içermelidir.

Bu çalışma, şehirlerin iklim değişikliğine adaptasyonu sırasında tüketim kültürünün nasıl sorunsallaştırılabileceğini ve bu kültürün, sürdürülebilir kentsel yaşamla çelişkili olduğunu tartışmaktadır. Şehirlerin ekolojik dönüşümü, mevcut tüketim alışkanlıkları ile çelişebilir ve bu alışkanlıkların dönüşümü, iklim dostu bir şehir kültürünün oluşması için merkezi bir öneme sahiptir.

Sonuç olarak, şehirlerin iklim değişikliğine karşı uyum sağlamasında kültürel dönüşüm önemli bir rol oynamaktadır. Çalışma, kentsel dönüşümün sosyal ve kültürel boyutlarını dikkate alarak, sürdürülebilir şehir planlaması için öneriler sunmaktadır. Bu süreçte yerel yönetimlerin rolü, kentsel politikaların kültürel değerlere nasıl entegre edileceği de ele alınan temel başlıklar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik Uyum, İklim Değişikliği, Şehir Kültürü, Tüketim Kültürü.

EKOKENT MODELLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Okan BOZYURT

ÖZET

Sanayi devrimi ile birlikte dünya giderek kırsal toplumdaki kentsel topluma evrilmektedir. Fakat bu durum plansız yapılaşma ile birlikte çarpık kentleşme sürecini doğurmaktadır. Kentlerde toprak yüzeylerinin giderek azalması yerini alan betonlaşma ve diğer geçirimsiz yüzeylerin kaplanması ciddi ekolojik ve çevresel sorunların doğmasına yol açmaktadır. Tüm bunların yanında kentsel ısı adası etkisi aşırı yapılaşma ile birlikte ortaya çıkarak küresel ısınmaya adeta katkıda bulunmaktadır. Aşırı betonlaşma ile birlikte ani meydana gelen yağışların hızla akışa geçmesi ve alt yapı yetersizlikleri ile meydana gelen sel ve su baskınları günümüz çarpık kentleşmesinde olağan görünüm sergilemektedir. Bunlara ilave olarak aşırı trafik yoğunluğuna bağlı olarak taşıtların egzozlarından çıkan gazlar insan sağlığını ciddi boyutlarda tehdit etmekte, ayrıca görüntü ve gürültü kirliliğine yol açmaktadır. Tüm bu ekolojik bozulmalar ve iklim değişikliği insanlarda çeşitli hayati sağlık sorunlarına yol açmaya başlamıştır. Bu bağlamda yeşil alanların önemi her geçen gün giderek artmakta. Kentsel yeşil alanlar şehirlerin adeta nefes alabilecek bir noktaya haline gelmiştir. Newyork gibi dünya üzerinde büyük megapoller yeşil alanların önemini 20. Yüzyılın ikinci yarısında kavramışlar, kentsel dokunun içinde çok geniş park ve yeşil alanlara büyük oranlarda yer ayırmışlardır. Newyork'da yer alan Central park buna güzel bir örnektir. Bu tarz yeşil alanlar aynı zamanda insanlar için önemli rekreasyon alanları olup günlük stres ve kaygıların giderildiği sosyalleşme imkanlarının olduğu birimler haline gelmişlerdir. Bu çalışmada sürdürülebilir, doğa ile barışık eko-kent kavramı markaj altına alınmıştır. Bu konuda akıllı kent modelleri gibi bazı kavramlar vurgulanarak iklim değişikliğinden en az etkilenecek kent modelleri tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekokent, Isı Adası, Ekolojik Bozulma, Küresel Isınma.

GELECEĞİN YAŞLI KENTİ AFYONKARAHİSAR'A YÖNELİK AKTİF YAŞLANMA STRATEJİLERİ

Muhammet KESKİN, Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK

ÖZET

Yaşam süresinin uzamasıyla birlikte yaşlı nüfusun sayısal ve oransal olarak artması toplumların sosyal, ekonomik ve sağlık alanlarında yeni stratejiler geliştirmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması, sosyal destek ağlarının güçlendirilmesi, ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması ve yaşlı dostu şehirlerin inşa edilmesi gibi konular toplumsal sürdürülebilirlik açısından giderek daha önemli hale gelmektedir. Türkiye'deki orta ölçekli şehirlerden biri olan Afyonkarahisar, artan yaşlı nüfus oranıyla bu stratejilerin uygulanmasının önem kazandığı kentlerden biridir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023 verilerine göre, Afyonkarahisar'daki yaşlı nüfus oranı %12,1 ile Türkiye geneli %10,2 olan yaşlı nüfus ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Bu çalışma, Afyonkarahisar'daki yaşlı nüfusun aktif yaşlanmasını teşvik etmek amacıyla çeşitli stratejiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda literatürde yer alan çalışmalar incelenmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda uygun stratejiler belirlenmiştir. Literatürdeki bulgular, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması, sosyal ve zihinsel etkinliklere katılımlarının artırılması ve yaşlı bireyler için gerekli fiziksel çevrenin oluşturulmasının aktif yaşlanma konusunda yapılan çalışmalarda önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu çerçevede, sağlık alanında yaşlı bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlıklarını korumaya yönelik aktivitelerin yaygınlaştırılması, güvenlik boyutunda kentsel alanların yaşlı dostu hale getirilmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve katılım boyutunda yaşlı bireylerin toplumsal hayata aktif katılımlarını arttıracak yaklaşımların uygulanması önerilmektedir. Sonuç olarak, Afyonkarahisar'ı aktif yaşlanan model bir kent haline getirmek için, yerel yönetimler, akademik kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgili kurumların bütüncül bir bakış açısıyla ortak bir eylem planı hazırlaması büyük önem taşımaktadır. Bu eylem planı, yaşlı bireylerin yerel ve kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştıran, güvenli ve yaşanabilir kentsel alanlar sunan, sosyal, zihinsel ve fiziksel aktivitelere yaşlı bireylerin etkin katılımlarını sağlayan ve bu doğrultuda aktif yaşlanmayı destekleyen çok yönlü somut adımları içerebilir.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Yaşlı Nüfus, Aktif Yaşlanma, Aktif Yaşlanma Stratejileri, Eylem Planı.

KENTTEKİ AYRIŞMA: KONSANTRE YOKSULLUĞUN AFYONKARAHİSAR'DAKİ GÖRÜNÜMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Rasime DEMİR BAŞHAN

ÖZET

Endüstri devriminin beraberinde getirdiği değişim ve dönüşümler nihayetinde modern kentleri ortaya çıkarmıştır. Günümüz kentleri de modern kent yapılanmasının bir uzantısıdır. Kent, içerisinde birbirinden oldukça farklı unsurları barındırır; çeşitli kişi, kimlik ve grupların karşılaşmalarına ev sahipliği yapar, bu haliyle de heterojen bir yapıdadır. Çoğulcu bir kültürün mekânı olan kentlerin öğeleri arasında dezavantajlı birey ve gruplar da yer alır. Bir eşitsizlik biçimi olarak karşımıza çıkan dezavantajlılığın temel belirleyenlerinden biri de yoksulluktur. Yoksulluk, sosyal bilimlerin özelde de sosyolojinin ortaya çıkışından itibaren gündeminde olan ve olmaya devam eden toplumsal olgulardan biridir.

Yoksulluk, tarihsel seyir içerisinde çeşitli bağlamlarda ele alınmış ve böylelikle farklı şekillerde tanımlanan yoksulluğa ilişkin geniş bir literatür oluşmuştur. Kentin, kent yapılanmasının bir uzantısı olan "konsantre yoksulluk" da yoksulluk tanımlarından biridir. Konsantre yoksulluk "yoksulların kentte, mekânsal olarak dar bir alanda yaşamaları" olarak tanımlanır. Yoksulların yoğun olarak yaşadığı alan veya mahalleler konsantre yoksulluk mekanları olarak nitelenir. Bu yoksulluk türünü tecrübe eden kişi ve gruplar, oldukça sınırlı bir mekân ve sosyal ilişkiler içerisinde kalarak bütünden ayrışır/ayrıştırılır. Ayrışan/ayrıştırılan bu kesim kentin

çoğunluğu ile uyumlanmada birtakım problemler yaşar ve ortak değerler üretme ile sosyal kontrol konusunda yetersizliğe işaret eden “sosyal düzensizliğin” bir kaynağı haline gelir.

Bu bildiriye, yaşam alanı olarak uzun bir tarihe sahip olan Afyonkarahisar’da, konsantre yoksulluğun bulunup bulunmadığı ve tecrübe edilen yoksulluğun mahiyeti ele alınmaktadır. Mekânsal ayrışma göstergelerinden biri olan bu yoksulluk türünün kent dokusundaki görünümüne odaklanılmaktadır. Farklı şehirlere komşuluk, kavşak ve geçiş güzergahı konumunda bulunan kentin fiziksel özellikleri ile kültürel öğeler ve yerel unsurların konsantre yoksulluk üzerine etkileri tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Konsantre Yoksulluk, Toplumsal Uyum, Ayrışma, Kültür.

KENTLERİN FARKLI KİMLİKLERİ VE FESTİVALLER: GURBETTEKİ TRABZONLULAR VE ABANT HAMSİ FESTİVALİ

Arş. Gör. Mesut ARSLAN

ÖZET

Kırdan kente, taşradan merkeze, doğudan batıya gibi ifadelerle yan yana getirilen Türkiye’deki iç göç hareketleri göç edenler için değişen bir yaşam biçimine işaret etmektedir. Bu olgunun sosyal bilimler çalışmalarında ele alınış biçimi genellikle modernleşme paradigması çerçevesindedir ve beklenen, hatta olması gereken şehirli olarak tanımlanan ve belli kültürel unsurları içeren bir yaşam biçiminin, kaynağını yerel kültürden alan diğer bir yaşam biçimini zamanla ortadan kaldırmasıdır. Ancak göçle beraber şehirlere taşınan yerel kültürün ortadan kalkmak bir yana sahiplenilmesi ve bazı semboller yoluyla yeniden üretilmesi söz konusudur. Bu durum aynı şehirde yaşayan ancak yerel kültürleri ve aidiyetleri sebebiyle farklılaşan grupların, şehrin gündelik yaşamı içerisinde bir arada var olmasını beraberinde getirmiştir. Bunun örneğini memleketlerinden göç eden ve gittikleri yerlerde yerel kimliklerine sahip çıkan Trabzonlular oluşturmaktadır. Bu araştırma her yıl aralık ayında olmak üzere Bolu ili sınırları içerisinde bulunan Abant Gölü etrafında düzenlenen, 2023 yılında on üçüncüsü gerçekleşen ve ağırlıklı olarak çevredeki büyükşehirlerde yaşayan Trabzonluların katıldığı Geleneksel Hamsi Festivali’ni etnografik bir araştırma konusu olarak ele almaktadır. Araştırmada, katılımcı gözlem yoluyla elde edilen veriler ışığında yerel bir kimlik olarak tanımlanan Trabzonluluğun hangi semboller üzerinden ve nasıl yeniden üretildiği anlaşılmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır. Geleneksel Hamsi Festivali Trabzonlu kimliğinin ana unsurlarından birisi olan Trabzonspor’un taraftar gruplarından birisi olan Gurbetçi Gençler taraftar grubu tarafından organize edilmektedir. Sabah saatlerinde başlayan festival güneş batana kadar devam etmektedir. Festivale katılan Trabzonlular bir yandan hamsi yemekte diğer yandan yerel sanatçıların katılımı ile kemençe eşliğinde gün boyunca devam eden halkaları oluşturmaktadır. Bu festival, göç sebebiyle memleketlerinden uzakta yaşayan Trabzonluların yerel mutfak, folklor ve futbol gibi semboller üzerinden yerel kimliklerini yaşatmasının bir örneğini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uyum, Festivaller, Şehir, Kimlik.

GELENEKTEN GELECEĞE, BÜYÜK BİR ANLAM: ‘ADİNE PİLAVI’ VE AFYONKARAHİSAR’DAKİ KÜLTÜREL HAFIZA

Doç. Dr. Fatma DORE, Merve YAKA

ÖZET

Afyonkarahisar’da gerçekleştirilen ‘adine pilavı’ etkinliğinin kültürel kimlik üzerindeki etkilerini inceleyen bu çalışma, yağmur duası geleneğinin yerel halk için taşıdığı anlamı ve toplumsal bağları güçlendirme rolünü ortaya koymaktadır. Bu geleneksel etkinliğin tarihsel kökenlerini, sosyal yapıyı ve yerel halkın bu geleneği nasıl sürdürdüğü ortaya koyulmuştur. Afyonkarahisar’daki ‘adine pilavı’ etkinliğine ev sahipliği yapan AYTAM (Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırma Merkezi) ve katılan yerel halk ile birlikte kültürel hafıza tazelenerek gelenekler kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve yerel kimlik güçlendirilmektedir. Afyonkarahisar’da gerçekleştirilen ‘adine pilavı’ etkinliğinin şehir kimliği ve toplumsal hafıza üzerindeki etkilerini ortaya koyulmaktadır. Yağmur duası ve Adine Pilavı etkinliğinin, toplumsal dayanışma ve birliktelik duygusunu pekiştirdiği, ayrıca katılımcıların geçmişle olan bağlarını güçlendirdiği, geleneklerin geçmişe kadar uzanan derin bağını, günümüze ve geleceğe de etkisini devam ettirdiği görülmektedir. Katılımcılar, bu geleneğin sadece bir araya gelip, yemek yapma geleneği değil, toplumsal değerleri paylaşma fırsatı sunduğunu belirtmişlerdir. Adine pilavı geleneğinin tarihsel bağlamını ve toplum içindeki yeri ve önemi aydınlatılmıştır. Geleneksel uygulamaların zamanla nasıl değiştiği, modern yaşamın etkileriyle birlikte analiz edilmiştir. Bu araştırma, geleneklerin korunmasının ve yaşatılmasının, şehir kimliği ve kültürel hafıza açısından kritik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. ‘Adine pilavı’ etkinliği, yalnızca yerel kültürün bir parçası değil, aynı zamanda Afyonkarahisar’ın kolektif kimliğinin bir ifadesidir. Geleneklerin şehir yaşamında nasıl bir rol oynadığı ve sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanabileceği konusu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adine Pilavı, Yağmur Duası, Şehir Kimliği, Kültürel Hafıza.

KÜLTÜREL TURİZM VE KÜLTÜREL MİRAS

Fatma Gülşen KOÇAK

ÖZET

Bu çalışma, kültürel turizmin tarihsel gelişimi, modern dünyadaki yaygınlaşma süreci ve kültürel mirasın korunması açısından oynadığı rolü incelemektedir. Kültürel turizm, antik çağlardan günümüze kadar uzanan bir geçmişe sahip olup, başlangıçta elit sınıfların ilgisini çekerken, günümüzde geniş kitlelerce tercih edilen bir turizm türü haline gelmiştir. UNESCO'nun kültürel mirası koruma çalışmaları, bu turizm türünün küresel ölçekte önem kazanmasını sağlamış ve kültürel değerlerin turizm aracılığıyla korunmasını teşvik etmiştir.

Kültürel mirasın korunması, sadece fiziksel yapılarla sınırlı kalmayıp, dil, gelenek ve sanat gibi somut olmayan değerleri de kapsamaktadır. Bu mirasın sürdürülebilir bir şekilde korunması, hem turistik açıdan hem de toplumsal kimliğin korunması açısından kritik öneme sahiptir. Kültürel turizm, yerel ekonomilere katkıda bulunurken, yerel halkın kültürel değerlere sahip çıkmasına da olanak tanımaktadır.

Dijitalleşme ve sosyal medya, kültürel turizmin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Sanal müzeler ve dijital platformlar, kültürel mirasın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlarken, sosyal medya platformları destinasyonların tanıtımını hızlandırmaktadır. Ancak, bu süreçte aşırı turist baskısı ve kültürel mirasın tahrip olma riski, sürdürülebilir turizm stratejilerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın sonucunda, kültürel turizmin sürdürülebilirliği ve kültürel mirasın korunması için yerel halkın katılımı, dijitalleşmenin bilinçli kullanımı ve planlı turizm stratejilerinin uygulanmasının önemi vurgulanmıştır. Bu süreçte, hem kültürel hem de ekonomik faydalar elde edilebilmesi için kültürel mirasın uzun vadeli planlamalarla korunması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Turizm, Kültürel Miras, Sürdürülebilir.

KENTSEL YAŞAMDA BAĞIMLILIKLAR, RİSK FAKTÖRLERİ VE BAĞIMLILIKLARLA MÜCADELE

Doç. Dr. Mehmet Enes SAĞAR

ÖZET

Kentsel yaşam eğitimden sağlığa, ulaşımdan sosyal aktiviteye kadar uzanan pek çok alanda bireylere pozitif olanaklar sunmaktadır. Böylelikle bireyler ihtiyaçlarını daha kaliteli biçimde karşılayacak imkânlarla kolay biçimde erişebilmektedir. Kentsel yaşamın farklı alanlarda yaşama kolaylık sağlayan işlevlerinin yanında olumsuz etkilerinin de olduğu söylenebilir. Bağımlılıklar bu olumsuz etkilerden bir tanesi olarak dikkat çekmektedir. Yaşanılan yüzyılda teknolojik imkânların giderek artması, internet erişiminde kolaylıklar ile yaşanılan zaman diliminin vermiş olduğu bir takım yaşam stilleri pek çok gereksinim ve aktivitelerin sanal yollarla karşılanmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte bireyler alışveriş, eğitim, iletişim, eğlence gibi farklı ihtiyaçlarını ekranlar üzerinden karşılamaktadır. Bu durumlarda bireylerin teknolojik araçlara yöneliminin artmasından dolayı davranışsal bağımlılıklar gelişebilmektedir. Aynı zamanda evde geçirilen zamanda artış yaşanmakta, sosyal etkileşimlerin yerine bireyselleşme ve yalnızlaşma ön plana çıkmaktadır. Bu yalnızlaşma durumu ve sanal ağlarda olumsuz davranışlara maruz kalma (örneğin, sigara, alkol gibi kimyasal maddeleri kullanan bireylerin paylaşımlarda bulunarak bireylere olumsuz modeller sunması) sıklıkları tüm bireyleri hem davranışsal bağımlılık hem de maddesel bağımlılık riskleriyle karşı karşıya getirebilmektedir. Bu bağlamda kentsel yaşamda daha sağlıklı bir yaşantı sürdürülebilmesinde bağımlılık türleri ve bağımlılıklara ilişkin risk faktörlerinin bilinmesinin yanında bağımlılıklarla mücadele etme konusunda farkındalık kazanılması koruyucu ve önleyici ruh sağlığı çalışmaları açısından büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada kentsel yaşamda bağımlılıklar, risk faktörleri ve bağımlılıklarla mücadele konuları açıklanarak, kentsel yaşamda bağımlılığın tüm yönleriyle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılıklar, Risk Faktörleri, Bağımlılıklarla Mücadele, Kentsel Yaşam.

KÜLTÜREL PEYZAJ BAĞLAMINDA AYAZINI KIRSAL YERLEŞİMİ'NİN (AFYONKARAHİSAR) SAHİP OLDUĞU KÜLTÜREL ÖNEM

Gülin BİLGİLİ, Dr. Öğr. Üyesi A. Binnur KIRAÇ

ÖZET

Kültürel peyzajlar geniş coğrafi alanlarda varlık gösterebilir. Bu alanlar genişledikçe kültürel miras değerlerinin artışı da görmek olasıdır. Araştırma alanı seçilen Frig Vadisi'nin kırsal yerleşimi Ayazini Köyü, bu geniş coğrafi alanın bir uzantısı olarak oldukça fazla kültürel mirası bünyesinde barındırmaktadır. Medeniyetlerin yaşadığı topraklara izler bırakması yalnızca somut verileri günümüze taşımaz, sahip olunan kültürel etkenlerin bir kısmı da alana atfedilen somut olmayan kültürel miras değerleridir.

Somut ve somut olmayan kültürel değerlerin, söz konusu alana atfedilen tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik etkenleriyle miras değeri oluşturduğu Ayazini Köyü'nün kültürel önemi, kültürel peyzaj kavramıyla ele alındığında doğru tanımlanabilir. Kültürel peyzaj alanlarının sürdürülebilmesi için multidisipliner çalışma yürütülmesi esastır. Ayazini Köyü'nde mimari, arkeoloji, sosyoloji, turizm ve idari disiplinlerin bir arada çalışması söz konusu alanın bütün değerleri korunarak geleceğe taşınması için oldukça önemlidir. Bütün disiplinlerin alanı tanınması ve anlaması için genel ve lokal alan analizleri yapılmalıdır.

Bu araştırma iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, Ayazini Köyü'nün kavramsal çerçevede miras değerlerinin tespitini konu alır. Bu değerlerin tekil anlamlarının yanında birbiriyle değer bütünlüğü içinde olduğu anlaşılmıştır. İkinci aşamada ise disiplinler arası çalışmanın zemini olan Ayazini Köyü'nün yapısal doluluk, yol doku, yapıların işlev-kullanım, sağlamlık-strüktür, özgünlük ve kültür varlığı analizleri tamamlanmıştır.

Araştırma sonucunda Ayazini Köyü'nün kültürel peyzajını oluşturan değerlerin; tarihi miras, mimari miras, jeolojik miras, kırsal miras, arkeolojik miras ve somut olmayan kültürel miras olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlerin Ayazini Köyü'nde bütünlük teşkil ettiği çok katmanlı miras ile arkeolojik kırsal mimari miras değerleri açıklanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasındaki ise HGM arşivinden 1955, 1970 ve 1991 tarihli hava fotoğrafları elde edilerek Ayazini Köyü'nün yerleşim gelişimi incelenmiş olup mevcut durum alan analizleri yapılmıştır. Yapılan alan analizleri kapsamında Ayazini Köyü'nün geleneksel yapı özellikleri tespit edilmiş ve özgün kalmış altı yapının rölevaleri alınarak mimari değerlendirilmesi tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ayazini Köyü, Kültürel Peyzaj, Kültürel Miras, Frig Vadisi.

AFYONKARAHİSAR MEVLEVİHANESİ'NİN AFYON ŞEHİR KÜLTÜRÜNE OLAN ETKİLERİ

Doç. Dr. Cengiz KANIK

ÖZET

Şehir, insanın medenileşmesinin mekânlarıdır. Düşüncenin, sanatın, nezaketin ortaya çıktığı yerlerdir. Bundan dolayı bu mekânlarda farklı kültüre sahip topluluklar kendine alan açabilmekte ve birlikte var olabilmektedirler. Bunda elbette dinlerin kuşatıcı yorumlarının yadsınamaz bir etkisi söz konusudur. İslam düşünce tarihinde özellikle tasavvufi düşünce kendi içerisinde bu imkânı barındırmıştır. Tasavvuf denilince de yekpare bir yorumdan bahsedemeyiz. Mevlana Celaleddin Rumi'nin eserlerin ve dini yorumlarından hareketle başlayan ve daha sonra Mevlevilik olarak kurumsallaşan bu akım buldukları yerleşim yerlerinde farklı toplulukların birlikte uyumlu ve dostane yaşamalarına olumlu etkileri olmuştur. Konya'dan sonra önemli merkez mevlevihaneye sahip Afyonkarahisar Mevlevihane'sinin etkisiyle gayr-i Müslim topluluklar ile Müslüman ahali birlikte Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar aynı meskun yerlerde yaşayabilmiş ve birbirlerine kültürel aktarımda bulunmuş ve ortak bir kültür oluşturabilmişlerdir.

Biz bu bildirimizde Mevleviliği kuşatıcı yorumları nedeniyle hem teorik hem de pratik açıdan şehrin kültürel çoğulluğuna ve Afyonkarahisar şehrinin kimliğine olan etkilerini tartışmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Mevlevilik, Mevlana Celaleddin-İ Rumi, Afyonkarahisar Mevlevihanesi, Afyon, Birlikte Yaşam, Öteki.

CEZAEVİNDEN FRİGYA KÜLTÜR MERKEZİ VE MİLLET KIRAATHANESİNE DÖNÜŞ: İHSANİYE CEZAEVİ

Fevzi KAYA, Mevlüt ÜYÜMEZ

ÖZET

İlk çağlardan bugüne Anadolu'nun önemli bir kavşak noktasında bulunan Afyonkarahisar, Türkiye'nin kara ve demiryollarının kesiştiği konumundan dolayı "Anadolu'nun Kilidi" durumundadır.

İhsaniye, Ege Bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde yer alan Afyonkarahisar'a bağlı küçük bir ilçedir. Afyonkarahisar'ın 35 km kuzeyinde bulunan ilçenin doğusunda İncehisar, kuzey-doğusunda Bayat, batısında Kütahya, kuzeyinde Eskişehir yer almaktadır.

Karasal iklim özelliklerine sahip ilçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığa bağlı olup buğday, arpa, şeker pancarı ve haşhaş ekimi yapılırken koyun ve sığır besiciliği önemli bir geçim kaynağıdır.

1071 Malazgirt Meydan Muharebesi'nden sonra bazı Türk boylarının bölgeye gelerek yerleştikleri sanılmaktadır. Bu bölgedeki Emre Tekke, Hayran Veli Tekkesi, Karacaahmet Tekkesi, Döğer Kervansarayı, bölgenin yüzyıllardır Türk varlığının birer tapu senedi durumundadır.

İhsaniye ilçesinde ilk yerleşim, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Bulgaristan'dan göç ederek yerleşenler tarafından kurulmuştur.

İhsaniye, "Dağlık Frigya" olarak anılan bölgede, Frigya Sanatı'nın Ana Tanrıça Kültü ile bağlantılı olarak ortaya çıkan çok sayıda anıtsal fasad (tapınak) ile çok sayıda sunak, Roma ve Bizans dönemlerine ait kaya mezarları, kaya yerleşimleri ve kiliseler bulunur. Ayrıca Şifalı Frigya (Frigya Salutaris)'ın önemli dört termalden birisi olan Gazlıgöl Kaplıcası ile dünyanın en önemli mineralli maden suyu olan "Afyonkarahisar Kızılay Maden Suyu" ilçe sınırları içinde yer alır.

İhsaniye Kaymakamlığı, hem atıl duruma gelmiş bir binaya yeniden işlev kazandırarak yaşatmak ve hem de ilçenin yetersiz kalan kütüphanesine yeni ve daha büyük bir mekân kazandırmak için 2019 yılında Zafer Kalkınma Ajansına müracaat ederek İhsaniye Cezaevi'nin "Frigya Kültür Merkezi ve Millet Kütüphanesi" yapılması için fizibilite raporu hazırlamıştır.

Biz bu araştırmada, İhsaniye Cezaevi yeni adıyla "Frigya Kültür Merkezi ve Millet Kütüphanesi" hakkında bilgi vereceğiz.

2019 yılında Zafer Kalkınma Ajansı tarafından rapor hazırlanmış, bu raporun 2020 veya 2021 yılında Kamu Yatırımları Programına sunularak uygulanması planlanmıştır. Ancak dünyada ve ülkemizde COVID 19 pandemi problemi ve arkasından 2023 yılında Türkiye'nin on bir ilini kapsayan deprem dolayısıyla yatırımların bu illere kayması nedeniyle uygulanamamıştır.

İhsaniye sahip olduğu jeotermal dokusu ve özgün kültürel yapısı, ilçe topraklarının gelecekte kültür ve turizm etkinliklerinde önemli bir merkez haline gelecektir. Yapılacak "Frigya Kültür Merkezi ve Millet Kütüphanesi"nin de bu gelişmeye önemli katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İhsaniye, Cezaevi, Frigya, Kütüphane, Kültür Merkezi, Millet Kiraathanesi.

SANAT GALERİLERİNİN ŞEHİR KÜLTÜRÜ AÇISINDAN ÖNEMİ: M. RIZA ÇERÇEL KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ

Dr. Öğr. Üyesi Fevzi Nuri KARA

ÖZET

Müzeler, sanat galerileri, sergi alanları, kültür ve sanat merkezleri, şehirlerin hem kültürel hem de ekonomik açıdan gelişmesine önemli katkılarda bulunan önemli mekânlardır. Bu nedenle, şehir planlamasında ve şehrin kültürel politikalarında galerilere yer vermek, şehirlerin canlılığını ve çekiciliğini artıracaktır. Nitekim sanatsal ortamlar, halkın sanatı anlamasına, takdir etmesine ve hatta yönelmesine de yardımcı olacaktır. Çeşitli toplulukların bir araya gelmesini, toplumsal iletişimi teşvik eden söz konusu mekânlar, aynı zamanda şehrin imajını olumlu yönde etkileme ve şehirdeki sosyal yaşamı da zenginleştirme potansiyeli taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2020 yılı Aralık ayından bu yana sanatsal etkinliklerini kesintisiz bir şekilde sürdüren Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) M. Rıza Çerçel Kültür ve Sanat Merkezinde yer alan sanat galerisinin Afyonkarahisar'ın kültürel ve sanatsal hayatındaki konumunu tespit etmeye çalışmaktır. Araştırma, nitel araştırma modellerinden durum çalışması olarak desenlenmiş; veri seti oluşturulurken gözlem yönteminden de faydalanılmıştır. Çalışmada, sanat ve kent ilişkisi bağlamında AKÜ M. Rıza Çerçel Kültür ve Sanat Merkezinde düzenlenen kişisel ve karma sergiler, betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilerek analiz edilmiştir. Faaliyetler başlamadan, devam ederken ve bitiminde yürütülen süreçlere yönelik güçlü ve geliştirmeye açık yönler üzerinde durulmuştur. Çalışmada bütçe imkânsızlıklarının tanıtım süreçlerinde birtakım problemlere yol açtığı, sergilenen eserlerin sanatseverler tarafından satın alınabileceği bir mekanizmanın henüz kurulamadığı; öte yandan gerek sosyal medya paylaşımları, gerekse fotoğraf ve videolarla kalıcı bir görsel hafızanın oluşmasına önemli katkılarda bulunulduğu, şehrin tam merkezinde yer alan sanat galerisinin kültürel turizm açısından da bir destinasyon noktası olarak tercih edilebileceği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Sanat, Galeri, Sergi, Afyonkarahisar.

AFYONKARAHİSAR'DA İÇ GÖÇ: SOSYOKÜLTÜREL ETKİLER VE YEREL ENTEGRASYON SÜREÇLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (YEŞİLYURT ROMANLAR ÖRNEĞİ)

Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK, Öğr. Gör. Ümmügülsüm ÜNLÜ, Öğr. Gör. Hasan ORUNCAK

ÖZET

İç göç, bireylerin ve ailelerin farklı sosyal, ekonomik ve politik sebeplerle kendi ülkeleri içerisinde yer değiştirmesini ifade etmektedir. Türkiye, tarihsel olarak önemli iç göç dalgalarına tanıklık etmiş bir ülkedir. Bu bağlamda, Afyonkarahisar'da yapılan bu çalışma, iç göçün şehirlerin kültürel yapısını nasıl etkilediğini ve aynı ilin içindeki hareketliliğin karmaşık dinamiklerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. İç göç dinamikleri, çeşitli faktörlerin etkileşimini içermektedir. Ekonomik faktörler, ailevi ilişkiler, konut fiyatları, ulaşım olanakları ve toplumun genel sosyal yapısı, bireylerin göç kararlarını şekillendiren önemli etkenlerdendir. Özellikle ilçeler arası taşınma süreçlerinde bireylerin karşılaştıkları sosyokültürel durumlar, entegrasyon süreçlerini etkileyerek yerel kültürle uyum sağlama, komşuluk ilişkileri ve sosyal iletişim üzerinde önemli yansımalar yaratmaktadır. İç göç eden bireylerin yeni yerleşim alanlarındaki entegrasyonu, sosyal hizmetler ve yerel yönetim politikaları açısından kritik bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, Afyonkarahisar Yeşilyurt bölgesindeki iç göç örnekleri, yerel dinamikleri anlama ve değerlendirme açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Araştırma bulguları, Türkiye'deki diğer iç göç örnekleriyle karşılaştırılarak sosyolojik bir perspektiften ele alınmış ve yerel toplumsal yapının dönüşümü üzerine derinlemesine bir anlayış geliştirilmiştir. Sonuç olarak, iç göç olgusunun toplumsal yapı üzerinde yarattığı etkiyi anlamak, hem kentsel planlama hem de sosyal hizmetlerin geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin ve sosyal hizmetlerin, göç eden bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için bu süreçleri daha iyi anlaması ve politikalarını bu doğrultuda şekillendirmesi gerekmektedir. Bu çalışma, iç göçün sunduğu zorlukları ve fırsatları daha iyi kavramak için değerli bir katkı sağlamaktadır. Bu sayede, göçmen bireylerin yeni topluluklarına entegrasyonu sağlanarak, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir toplumsal yapı oluşturulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç Göç, Afyonkarahisar, Yeşilyurt, Sosyokültürel Etkiler, Entegrasyon Süreçleri, Yerel Yönetim, Sosyal Hizmetler, Kültürel Uyum, Kentsel Planlama.

TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇLERİN SOSYOEKONOMİK KENT KÜLTÜRÜ DİNAMİKLERİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Gökhan KALAĞAN, Nail GÖKÇE

ÖZET

Türkiye'de iç göçlerin etkisiyle kentleşme süreci hız kazanmış ve kentlerdeki sosyoekonomik dinamikler önemli değişimlere uğramıştır. Bu çalışmada, Afyonkarahisar ili kapsamında, iç göçlerin kentin sosyoekonomik yapısı ve kültürel dinamikleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Özellikle son 50 yıl içinde artan kırdan kente göç hareketleri, kentsel yaşam üzerinde derin izler bırakmıştır. Afyonkarahisar, Türkiye'nin batı ve iç bölgeleri arasında stratejik bir geçiş noktası olarak konumlanmış ve hem coğrafi konumu hem de tarihsel kimliği ile iç göçlerin yoğun olarak yaşandığı kentlerden biri haline gelmiştir. Göçlerin; eğitim, işgücü piyasası, sağlık, sosyal dayanışma gibi sosyoekonomik alanlarda oluşturduğu etkiler ve bu süreçlerin kent kültürü üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir.

Çalışmada, göç eden nüfusun göç etme sebepleri ve göç sonrası kente adaptasyon süreçleri incelenerek, bu dinamiklerin kentin sosyal dokusunu nasıl şekillendirdiği tartışılmıştır. Ayrıca, göçlerin Afyonkarahisar'daki yerel kimlik ve kültürel değerlerde meydana getirdiği değişiklikler ve yeni sosyal ilişki ağları da ele alınmıştır. Son tahlilde, iç göçlerin kentin ekonomik ve sosyal yapısı üzerinde

hem zorluklar hem de fırsatlar yarattığı, kentsel mekanların yeniden üretildiği ve kent kültürünün sürekli bir dönüşüm ve değişim içinde olduğu vurgulanmaktadır.

Afyonkarahisar, iç göçlerle büyüyen bir iş gücü piyasasına sahiptir. Özellikle sanayi ve tarım sektörlerinde istihdam yaratan kent, kırsal alanlardan göç eden kişilerin iş bulma ve kent yaşamına adapte olma süreçlerinde önemli rol üstlenmiştir. Ancak, yapılan göçler neticesinde artan nüfusun iş gücü piyasasına entegrasyonu kolay olmamış; gelir eşitsizliği, kayıt dışı istihdam artışı ve zaman zaman işsizlik oranlarında artışlar görülmüştür. Göç eden nüfusun eğitim düzeyindeki yetersizlikler, iş arayan insanların iş bulma sürecinde yaşadıkları zorlukları artırmış, kentteki ekonomik baskıları daha da çoğaltmıştır. Bununla birlikte, Afyonkarahisar'ın tarım, mermercilik ve gıda gibi sektörlerde rekabet gücünü artırmak için göç ile gelen yeni kişilerin iş gücü potansiyelini kullanmaya çalıştığı gözlemlenmiştir.

Afyonkarahisar, geleneksel değerleri ve yerel kültürü güçlü olan bir şehirdir. Göç sonucu gelen insanların farklı kültürel değerlerini de içine alarak çok katmanlı bir kültürel yapıya bürünmüştür. Bu iç göçler, kentin kültürel dokusunu çeşitlendirirken, aynı zamanda toplumsal uyum sürecini de zorlaştırmıştır. Özellikle kırsaldan gelen göçmenlerin kentteki sosyalleşme sürecinde geleneksel değerlere bağlılıkları, kent kültürü ile yeni bir harmoni oluşturmuştur. Bu durum, hem kent halkı hem de göçmen nüfus arasında karşılıklı bir kültürel etkileşim ve bazen çatışmalara yol açmıştır. Özellikle bayram, düğün ve toplumsal etkinliklerde farklı kültürlerin bir araya gelmesi, kentin kültürel çeşitliliğini arttırırken, kimi zaman sosyal uyumda zorluklara sebep olmuştur.

Afyonkarahisar'a yapılan iç göçler, kentin sosyoekonomik ve kültürel yapısını etkilemiştir. Bu durum, şehir yönetiminin göç eden nüfusun entegrasyonunu sağlamak için iş gücü eğitim programları, kültürel uyum faaliyetleri ve sosyal destek projelerini hayata geçirmesini gerektirmektedir. Ayrıca, sosyal uyum için sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumlarının bir arada çalışması önemlidir. Kentin mevcut sanayi yapısı, göçle gelen iş gücünü değerlendirmek üzere yeni istihdam fırsatlarına yönlendirilirken, kültürel etkileşim ve toplumsal dayanışmayı güçlendirecek etkinliklerin artırılması, Afyonkarahisar'ın göç kaynaklı ekonomik, kültürel ve sosyal sorunlarına sürdürülebilir çözümler sunacaktır.

Bu değerlendirme Afyonkarahisar özelinde, iç göçlerin Türkiye'nin kentleşme sürecine katkılarını anlamak ve gelecekteki sosyal, ekonomik ve kültürel planlamalara ışık tutmak amacıyla önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İç Göç, Afyonkarahisar, Kent Kültürü, Afyonkarahisar Sosyo-Ekonomik Kent Kültürü.

GÖÇ ALAN KENTLERDE ORTAK BİR KENT KÜLTÜRÜ YARATMANIN İMKANI

Dr. Öğr. Üyesi Songül ALKAN AYKAÇ

ÖZET

Kent; sosyo-ekonomik, kültürel, etnik çeşitliliklerin mekanıdır. İçinde barındırdığı farklılıklar ve benzerlikler ile kendi kent kültürünü yaratır. Kentlerde kendisine yer bulan farklılıkların ise her durumda eşit şekilde var olduğunu ve birbirleri arasında ayrışma olmadığını söylemek birçok kent için mümkün görünmemektedir. Türkiye'ye on yılı aşkındır gelmekte olan göçmenlerin büyük bir bölümünün kentlerde yaşadığı düşünüldüğünde ise akla göçmenlerin gündelik yaşamın önemli bir mekânı olarak kentlerde kendilerine ne kadar yer bulabildikleri ve kültürel varlıklarını kente ne kadar yansıtılabildiği sorusu gelmektedir. Özellikle kent kültürü ve kimliğinin kentin büyük çoğunluğunun aynı etnik, sosyo-kültürel dayanaklara sahip olduğu kentlerde göçmenlerin kentlerin belirli bölgelerine yerleşmeleri ise kentin bütününe etki eden kentsel ayrışma örneklerini ortaya çıkarmaktadır.

Ev sahibi toplum ile göçmenlerin kentlerde farklı mekanlarda yoğunlaşması, her grubun gündelik yaşamını birbirinden soyutlayarak gerçekleştirilmesi, göçmenlerin kalıcılığı ve kentlerin uyumlu, huzurlu bir biçimde kent kültürünü sürdürmeleri açısından önemli bir soruna işaret etmektedir. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken bir diğer husus kentlerin tarihsel ve özgün kültürünün yeni katılanlarla birlikte nasıl korunacağıdır. Bu çalışmada, Türkiye'ye gelen uluslararası göçmenler ile ev sahibi halkın kent içinde ortak bir kent kültürü yaratma imkânı ve mekânsal ayrışmanın bu ortak kent kültürünün oluşturulmasındaki yeri tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Göç, Mekânsal Ayrışma, Kent Kültürü, Kent Kimliği.

KATILIMCILAR LİSTESİ

PROF. DR. CANTÜRK KAYAHAN

Afyon Kocatepe Üniversitesi

PROF. DR. HÜSEYİN KOÇAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi

PROF. DR. HÜSEYİN TUTAR

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

PROF. DR. MEHMET KARAKAŞ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

PROF. DR. MURAT ŞENTÜRK

İstanbul Üniversitesi

PROF. DR. MUSTAFA ORÇAN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

PROF. DR. RUŞEN KELEŞ

Kapadokya Üniversitesi

PROF. DR. ŞÜKRÜ KARATEPE

Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu Başkanvekili

DOÇ. DR. BEDİR SALA

Afyon Kocatepe Üniversitesi

DOÇ. DR. CENGİZ KANIK

Bitlis Eren Üniversitesi

DOÇ. DR. EMRULLAH KILIÇ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

DOÇ. DR. FATMA DORE

Afyon Kocatepe Üniversitesi

DOÇ. DR. GÖKHAN KALAĞAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

DOÇ. DR. MUSTAFA KÖSE

Afyon Kocatepe Üniversitesi

DR. ÖĞR. ÜYESİ A. BİNNUR KIRIÇ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

DR. ÖĞR. ÜYESİ BAHATTİN CİZRELİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

DR. ÖĞR. ÜYESİ FEVZİ NURİ KARA

Afyon Kocatepe Üniversitesi

DR. MUSTAFA OKAN KIZILAY

Afyon Kocatepe Üniversitesi

DR. ÖĞR. ÜYESİ OKAN BOZYURT

Afyon Kocatepe Üniversitesi

DR. RASİME DEMİR BAŞHAN

Afyonkarahisar Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

DR. ÖĞR. ÜYESİ SONGÜL ALKAN AYKAÇ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ARŞ. GÖR. DR. BÜŞRA TURAN TÜYLÜOĞLU

Kırklareli Üniversitesi

ARŞ. GÖR. AHSEN BEGÜM ALTUNTAŞ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ARŞ. GÖR. ATAHAHAN DEMİRKOL

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ARŞ. GÖR. HAKAN YILMAZ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ARŞ. GÖR. MESUT ARSLAN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ARŞ. GÖR. RABİA NUR KILIÇ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ARŞ. GÖR. SERKAN ÇELİK

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖĞR. GÖR. HASAN ORUNCAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖĞR. GÖR. MEHMET AKİF ÇAKIRER

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖĞR. GÖR. MEHMET ENES SAĞAR

Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖĞR. GÖR. ÜMMÜGÜLSÜM ÜNLÜ

Afyon Kocatepe Üniversitesi

GAZETECİ FATMA GÜLŞEN KOÇAK

Türkiye Yazarlar Birliği

ASIM ÖZ

Türkiye Yazarlar Birliği

FEVZİ KAYA

Afyonkarahisar Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

GÜLİN BİLGİLİ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

MERVE YAKA

Afyon Kocatepe Üniversitesi

MEVLÜT ÜYÜMEZ

Afyonkarahisar Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

MUHAMMET KESKİN

Afyon Kocatepe Üniversitesi

NAİL GÖKÇE

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

SÜMEYYE EVRAN

Afyon Kocatepe Üniversitesi

BİLGİ ŞÖLENİ

ŞEHİR KÜLTÜRÜ KÜLTÜRLÜ ŞEHİR

Şehrin Geleceği Geleceğin Şehirleri

